

Naš spomin.

Kadär te več ne bó,
Kadär zapreš oči,
Za tabo takih sto
In boljih svet dobí.

Umrè Adamov sin,
Zagrebejo ga v prst,
Na tožno smrt spomin
Zatrè slovesen krst.

Dokler je človek živ,
Za žive vès živi.
Saj sam ni tega kriv,
Ni voda naša kri.

Hvalímo le Bogá,
Da nam zakrije svet,
Da vstati nam ne dá
Iz mirne zemlje spet.

Premnogi, oh, bi vstal,
Izjokal se glasno,
Ko bridko bi spoznal,
Da zábljen je takó.

Anton Medved.

Prav!

Ti si mi róko ponujal,
Jaz sem odklonil pozdrav,
Ti si se bridko nasmehnil,
Mirno dejál si mi: Prav!

Ali se náme spominjaš?
Náte spominjam se jaz.
V dušo me peče in peče.
Tvoj ob razstanku izraz.

Zábil sem tvoje žaljenje,
Prejšnjo ti vračam ljubav,
Vendar, kar jaz sem ti storil,
Nikdar ne dej, da je prav!

Anton Medved.

Sovražne sile.

(Zgodovinska slika. — Spisal dr. Jos. Gruden.)

I.

Temna noč je storila konec šumnim rimskim veselicam. Cesar Domicijan¹⁾ jih je bil dal napraviti v novosezidanem amfiteatru. Konjske dirke so se vrstile z boji gladijatorjev in živalskimi igrami. Človeška kri je tekla — dejali bi — v potokih, rimsko ljudstvo pa je ploskalo z vzvišenih sedežev ubogim žrtvam, vspodbujaje jih na boj in mesarjenje. Cesar sam je šel v areno²⁾ med tekmovalce pri dirki z vozovi; z lovorjem ovenčanega so ga po igri v trijumfu spremili na Palatin.

Luna je vsplavala izza Apeninov na modro italsko nebó, da bi oznanjala šumečemu mestu mir in pokoj. Počasi so se začele prazniti ulice

¹⁾ Domicijan (Domitianus), sin Vespazijanov, iz rodú Flavijevcev, zasedel je po smrti brata Tita (l. 81. po Kr.) rimski cesarski prestol. Skoraj gotovo je brata s strupom spravil s poti. Med njegovimi sorodniki je bilo več kristijanov: Flavij Klement (Flavius Clemens), konzul, Flavija Domitilla starejša in mlajša. Prvi je bil obglavljen, drugi dve obsojeni v prognanstvo. O poslednji, katero cerkev časti mučenico, govorimo v povesti. — Vladarstvo Domicijanovo je bilo polno grozovitostij; njegov spomin je po njegovi smrti (96. po Kr.) senat proklet. — Mnogostevilni so bili za njegove vlade v Rimu Judje. (Juvenal. Satir. III. v. 12—16. Weiss: Weltgesch. III. 290.)

Pis.

²⁾ Aréna (prav za prav pesek) je bil s peskom posuti prostor, na katerem so se pri igrah borili ali so imeli dirke.

in trgi. Sladki Morfej¹⁾ je objel razgrete glave razkošnih Rimljanov.

Bilo je že pozno na večer, ko se prikaže na strmi poti, ki vodi s palatinskega griča na „sveto cesto“²⁾, temna postava. Zagrnjena je bila v velik plašč, in široka kapa ji je pokrivala obraz globoko doli do oči. Lehkotna hoja in vitka postava sta pričali, da je naš ponočni neznanec še mlad mož.

Hitro je stopal po kamenenem tlaku proti Titovemu slavoloku. Toda, ko je imel iti skozi slavolok in po cesti naprej, krenil je na stransko stezo in se mu izognil; po ovinku se je vrnil na „sveto cesto“ nazaj. Ko je pa stopil s steze na cesto, obrnil se je na pol proti spominiku za hrbtom in v tujem jeziku zamrmral nekaj pred-se. Bilo je slišati kakor kletvina. Potem se pa tesneje zavije v plašč in pospeši korake.

Krasne palače z marmornimi stebrišči ali portiki, ki so ga doslej spremljale ob cesti, ponehale so takoj; mesto njih pa so se vzdigovale na desni in levi visoke hiše z mnogimi nadstropji brez krasú in lepотиje. Rimljani so jih imenovali „insulae“ (otoke). In res so bila

¹⁾ Morfej je bil starim bog spanja.

²⁾ Palatinski grič je jeden izmed sedmerih gričev, na katerih je sezidan Rim. „Sveta cesta“ (via sacra) se imenuje cesta čez forum na Kapitol. Po njej so se vozili trijumfatorji.

ta čveterooglata, gromadasta poslopja, vzdigujoča se iz morja velikomestnega življenja, podobna malim otokom. Ljudje najnižjih stanov so prebivali v teh hišah. In v tedanjem času so se nastanili v njih tujci, ki so ravno takrat izgnani iz domovine iskali zavetja po svetu, namreč — Judje.

Naš ponočni neznanec je bil že blizu mestnih vrat, imenovanih „Porta Capena“, ko ga sreča truma vojakov. Bili so ponočni stražarji ali „vigiles“, ki so imeli skrbeti za javni mir po cestah in trgih. Danes so se tudi ti junaki navlekli sladkega Bahovega¹⁾ darú. Omahovali so po cesti, hripavo peli pouliške pesmi in kričeč hvalili radodarnost Domicijanovo.

„Bogovi naj ohranijo božanskega Avgusta!“

„In naj zatro njegove sovražnike!“

„Panem et circenses²⁾, državljani rimski“, kričal je dolg tršat vojak, „ha, to je za nas! Smrt vsem sovragom!“

Opazivši prišleca, spravi se vojak takoj nadenj, hoteč se nekoliko pošaliti s ponočnjakom:

„Hoj, amice, kam tako naglo? Kdo si, po-kaži se!“

„Pri Herkulu, to je že kdo izmed te umazane judovske sodrge“, pristavi drugi.

„Pogoltne naj jo Hada³⁾ globoko brezдно!“

Prvi ga zgrabi za plašč in mu poskusi pogledati v obraz. Toda oni se mu iztrga iz rok, pahne ga od sebe, in vojak, katerega so že prevladoval vinski moči, telebne na tla. Tovariši zaženó glasen krohot ob tem prizoru, neznanec pa steče brzo po ulici naprej.

Kličoč vse pošasti črnega Orka nad tujca, pobiral se je vojak od tal, potem pa omahovaje šel za drugimi.

Med tem je bil begun že dospel do neke hiše blizu mestnih vrat. S kladivom, visečim ob podboju, potrka parkrat krepko na duri. Kmalu se zasliši iz hiše ženski glas, ki vpraša ponočnega gosta po imenu.

„Le odpri, Rahela; jaz sem“, odgovori ta v sirske narečju, v katerem so Judje ob onem času navadno občevali. Nato se duri odpró in postarna ženska sprejme prišleca.

„Ali je rabi Efrajim še po koncu?“ vpraša naglo.

„Rabi je v sobi“, odgovori mu ona.

Mladenič se napoti takoj po ozkem hodniku v neko sobo v pritličju. Videlo se je, da pozna hišne prostore.

„Bodi pozdravljen, učitelj!“ ogovori starega rabinca. Sedel je pri mizi in čital v velikem pergamenu. Smoljnata baklja je razsvitljevala prostor. Rabinec je bil že star mož, to je pri-

čala pleša na glavi in siva brada, ki mu je segala skoraj do pasa.

„Mir Gospodov bodi s teboj!“ odgovori mu ta.

Odloživši plašč in pokrivalo, vsede se mladenci k mizi. Sedaj nam je prilika, da opazujemo njegovo zunanost. Bil je visokorastle postave, ostro začrtanega obraza in kodrastih črnih las. Obraz njegov bi imenovali prikupljiv, da ni sedaj pa sedaj iz temnih očij šinil zamrkel sovražen pogled. Zlato-obrobljena tunika, ki jo je nosil, kazala je, da opravlja imenitnejšo službo. Judovski mladenci je bil strežaj cesarja Domicijana. Pravo domače njegovo ime je bilo Baruh, toda Tit ga je imenoval „Stephanus“-a (to je venec). Cesarju je bil v spomin slavne zmage nad Judi.

„Dolgo te ni bilo, Baruh“, začne stari rabinec; „mislil sem že, da te je premotilo razkošno življenje na dvoru in da si pozabil svoje ljudstvo in svojega učitelja.“

„Premotilo, praviš“, poprime mladenci za besedo, „premotilo? More-li nesrečnega bolnika s skelečo rano premotiti posvetni hrup in lišp? Prav sredi hrupnega življenja na dvoru čutim, da sem le jetnik, katerega suženjstva verige težé, čeravno so kovane iz zlata. Večkrat sem želel, da bi bil poginil z neštevilnimi trumami vojakov, ki so padli v svetem boju za rodna tla.“

„Ne, dragi moj“, odgovori mu starec, „življenje tvoje mora biti posvečeno osveti. Maščevalna roka Jehove te je privédla na dvor med te bogokletne Flavijevce. — Bil si še majhen deček tedaj, ko je vsemogočni Bog poslal strašno kazen svojemu ljudstvu, kakoršne še ni bilo, odkar je je rešil iz sužnjosti. Neverniki so pustošili sveto mesto in skrunili tempel Gospodov. In v stiski tistih dnij si se držal krila svoje matere, ki je bežala pred sovražniki.“

„Ne spominjaj me strašnih dogodkov. Še danes me reže spomin v srce.“

„Žalni spomini so, in rad ne mislim nanje“, vzdihne starec. „A treba je, da se zavedaš storjene krivice. Ko je gladna mati bežala s teboj, prišel je grozoviti Rimljan in zavihtel svoj meč nad tvojo glavo. Z divjim krikom je prestregla tvoja mati smrtni udarec. In zgrudila se je v krvi; s svojo smrtjo je rešila tebi mlado življenje. Kakor da se je zgodilo včeraj, tako živo imam prizor pred očmi. Tit te je vzel na svoj dvor in sedaj te je Domicijan postavil za svojega strežaja.“

„Da, ima me na svojem dvoru“, reče trpko mladenci, „da z ugrabljenim Judom povišuje svojo vsemogočnost. A kakor lev drži me v krempljih, da me stare ob prvi priliki s svojo močjo.“

¹⁾ Bah (Bacchus) je bil bog vinske trte.

²⁾ T. j. kruha in iger!

³⁾ Hades ali Orkos je spodnji svet.

„Zakaj sem ti pravil žalostno zgodbo tvoje mladosti in tvoje domovine? Ker je sedaj čas, da se spominjaš Jeruzalema in Sijona, ki leži na tleh poražen in opustošen kakor osamela vdova, da maščuješ kri svoje matere.“

„Pa kaj naj storim?“ odgovori živo razvneti mladenič, „kaj naj storim? Kolikokrat se mi napolni srce z maščevalnimi čustvi, da bi planil nad protivnike in jih pokončal z lastno roko! Toda skrivati moram gnev v dnu svoje duše in smehljaje klanjati se svojim zatiralcem.“

„Vse na svetu ima svoj čas, tako berem v sveti knjigi“, pravi rabinec počasi in resno. „Pride tudi dan povračila za bogokletni Flavijev rod. Tisti, ki maščuje vsako hudobijo do četrtega rodú, zmelje jih v svojem srdú. In pride dan maščevanja tudi za Rim, to grozno pošast, ki živi le od plena in krvi slobodnih narodov: kakor resnično biva Bog, tudi zanj!“ S slovesnim glasom je govoril te besede in vzdignil tresočo se roko, kakor da je hotel s prisego priklicati neba prokletstvo. „Vse na svetu ima svoj čas“, pristavi potem, „in mi znamo čakati.“

Zvesto ga je poslušal Baruh in komaj si je upal sopsti. Tako živo so mu segle besede v srce. Oba obmolkneta za nekaj trenutkov.

„Povedal mi še nisi, kakšne novice prinašaš z dvora“, prične zopet starec.

„Uprav zato sem danes prišel“, vzdrami se mladenič. „Cesar je začel zasledovati privržence onega Nazarenca, katerega so naši pribili na križ; konskripcije se začno v par dnevih. Saj ti je znano njih upanje, da si podvržejo ves svet. Domicijan, ki vedno le sumniči, boji se skrivnih spletkarij zoper državo, z imetjem obtožencev pa si hoče tudi napolniti svojo prazno blagajno.“

„Nam je prav, ako iztrebi zaslepljene častilce onega izdajice judovskega naroda. Ali kaj bo z našimi?“ pristavi skrbno.

„Našim se ni bati ničesar. Domicijan vedno potrebuje denarja za potratne stavbe in razkošne igre. Išče ga pri judovskih trgovcih. Menahem mu je dal za današnje igre zopet petdeset talentov na posodo, vsi dvorniki in rimski plemenitniki so zadolženi.“

„Oholi Rimljan, tudi ti imaš svojo slabo stran, in ondi te bode prijemal Jud“, pripomni Efrajim. Judje so že tedaj dobro vedeli, da denar vlada svet.

„Od nas, ki smo razkropljeni po vsem svetu, ne pričakuje upora“, nadaljeval je Baruh. „Vso pozornost obrača namreč na Kristusovo sekto in privržence onega Mesije, ki hoče biti sveta vladar. Toda čuj, kaj sem zasledil v cesarski palači! Znan ti je cesarjev bratranec, Flavij Klement, bivši konzul.“

„Proletarstvo ga poveličuje zaradi njegove pravičnosti in usmiljenosti.“

„Že dolgo časa mi je bil na sumu, da je skrivni pristaš kristijanov. Nikdar se ni vdeleževal razuzdanih orgij na cesarskem dvoru, ogibal se je poganskih svečanostij. Tudi danes ni hotel iti k igram, ki jih je cesar napravil. Sedaj pa imam v rokah dokaz, da je tudi on izmed krščanske svojati. Glej, kaj sem našel v njegovi sobi!“

Rekši vzame iz nedrja mal križec in ga podá rabinu. Okovan je bil s srebrom in v njem je bil vdelan drobec onega lesa, na katerem je Kristus prelil svojo kri.

„To je znamenje“, deje starec, katero molijo privrženci onega Nazarenca, ker je na njem umrl sramotne smrti. In Klementu bode znamenje pogube.“

„S tem znamenjem stopim pred cesarja“, povzame živahno mladenič, „in smrt mu je gotova.“

„Samosilnik naj ruje po svojem lastnem drobovju. Tit je umrl otrovljen, sedaj pride na vrsto Flavij Klement in za njim pridejo drugi. Slednjič naj pogine sam kakor Antijoh, zapuščen in zaničevan. Vse ima svoj čas.“

„Grozovitost njegova in sumljivost mu itak odtujaše tudi najbližje sorodovince“, pristavi Baruh. „Vsakdo se mu na videz hlina, ker se boji za svoje življenje, a skrivaj se vedno kujejo spletke zoper njega. Le jedna ima čudovito moč do cesarja, namreč Flavija Domitilla, njegova stričnica. Po materini smrti je prišla na dvor in takoj si je pridobila zaupanje Domicijanovo in ljubezen vseh dvornikov. Vitka je kakor cedra z Libanona in lepa kakor cvet pomladni. Kjer je ona, tam je veselje, nehoté se ji klanjajo srca vseh, in ni ga človeka, ki bi ji hotel zlo. — Cesarju pa je dober genij. Marsikatero grozovitost je preprečila in pogosto mu jezo potolažila njena mila beseda.“

„Flavijevega rodú je“, pravi trdo rabinec, „plod te sovražne zalege. Naj pogine, četudi je čista kakor solnčni žarek. In ti, dragi moj, si orodje v rokah Gospodovih, ne zabi tega! Tisti, ki je dal pastirju Davidu moč, da je premagal silnega Goljata, podpiral boče tudi tebe. Kadar napoči čas osvete, tedaj se vzdignejo rojaki v Palestini, v Egiptu in v drugih pokrajinah. Z združenimi močmi steremo okove, v katere so nas vklenili, in maščujemo krivico, storjeno domovini. Da, kmalu napoči ta veliki dan, na to deluj! Toda glej, pozno je že, klepsidra¹⁾ se je zasukala, vrniti se moraš. Moj blagoslov naj te spremlja.“

¹⁾ Klépsidra je bila nekaka ura pri starih, merilo za čas.

Starec je vstal izza mize, Baruh pa je pokleknil pred njega. In položil je tresočé roke na njegovo glavo. Bilo je delo maščevanja, kateremu je prosil božjega blagoslova.

„Bog naših očetov bodi s teboj“, s temi besedami je odpustil mladeniča. Stara Rahela je zopet odprla duri, in izginil je v temni noči.

(Dalje.)

Nemškar.

(Slika iz Belokrajine. — Spisal Janko Barlè.)

I.

Veselo so pritrkavali v zvoniku vaški fantje, slovesno se je glasilo zvonjenje po ravnini, po kateri se je vijugala kakor srebrna kača — šumeča Kolpa. Za cerkvijo pa so pokali možnarji, katere je nabijal tisti Markušev Matijček, ki stane v raztrgani kolibi na Rebri. Slovesen dan je bil. Pa kaj tudi ne bi? Saj je bila velika nedelja ali vuzem.

Doli po ravnini so prihajali od raznih strani Belokranjci v prazničnem oblačilu. Nekaj se jih je zbralo že pred cerkvijo. Najbliže cerkvi so stala dekleta in sramežljivo povešala oči, ali si pa ogledovala nova krila in nove rute, saj danes so morala imeti vsaka nekaj novega. Malo dalje od njih, gori pod kostanji, so stali fantje in se razgovarjali o raznih novicah, največ o bodočem vojaškem naboru. Občno pozornost je vzbudil mlad vojak, kateri je ravno prihajal od gornje strani v društvu domačih fantov. To so ga gledali! Saj redkokrat vidijo vojaka v samotni belokranjski vasici. Posebno ga je ogledavala mladina. Pa Žigonov Tone, tako je bilo mlademu vojaku ime, tudi ni bil takov, kakor so drugi vojaki. Na rdečem ovratniku so se mu belile četiri zvezde, na vsaki strani namreč dve, a na meču mu je bingljajal rmen trak. Pa čeden fant je bil Tone! Kako ponosno je stopal proti kostanjem, kako prijazno je stiskal roke svojim znancem!

Tone je bil doma iz G . . . Njegovi stariši niso bili baš bogati. Imeli so četrtinko polja, kos gozda v Jelovju in navadno po pet, po šest repov v hlevu. Dolga ni bilo, živelo se je . . .

Tone je bil jedinec. To je bilo menda tudi nekaj krivo, da je bil jako razvajen. Že poprej, predno so ga k vojakom vzeli, ni mu posebno dišalo delo: ko je pa jeseni prišel od vojakov, tedaj že celó ni maral delati. Pri vojakih se je še bolj pogospodil in zato je bil tudi ošaben. Jeseni je bilo mnogo dela na polju. Morali so se božji darovi z njiv domov voziti pod streho, vendar Tone je le doma postajal. Ob nedeljah, večkrat pa tudi ob delavnikih, jo je pa zavil v vaško krčmo in ondi popival do trdne noči. — „Prišel je šele od vojakov“ — govoril je stari Žigon, — „ni navajen kmetiškega dela.

Tamkaj je le ukazoval, saj je bil kaprol. S časom bo že bolje!“ — —

II.

Bilo je v pozni jeseni. Nastalo je tisto dolgočasno jesensko deževje, ki zavira vsako delo. V vaški krčmi je sedelo nekoliko pivcev. Njih pogovori so se sukali o raznih domačih stvaréh. V krčmo je stopil Meginov Jurij, tisti, ki večkrat doli v Karlovec vozari. Poklical je nekaj vina in prisedel k drugim pivcem.

„Ná, Jure, pij!“ rekel mu je Rihtarjev Janez, majhen, plečast možiček in mu porinil poln kozarec.

„Bog živi!“ napil je Jurij in zvrnil kozarec.

„Kaj novega, Jure?“ povprašali so ga pivci.

„Nič posebnega; to menda že veste, da gre Žigonov Tone na Nemško“, odgovoril jim je Jurij.

„Na Nemško gre?“ začudili so se pivci.

„Na Nemško gre, da. Tam gori je neki dober zaslužek. Nekaj nemškega zna, pa bo prodajal pa vaséh razne drobnarije“ — rekel je Jurij.

„Glejte, glejte, kdo bi si mislil! Morda še obogati!“ — ugibali so možje

„Kaj bi tisto?“ oglasil se je važno Rihtarjev Janez in stresel pepel iz pipe. — „Obogatel že ne bo gori na Nemškem. Kaj menite, da bi Nemci pustili, da si mi kaj zaslužimo, ko bi bilo kaj zaslužka? Delal naj bi Tone rajši doma, delal, saj ima lepo domačijo.“

Tako in jednako so razpravljali in modrovali možje še dolgo v krčmi, Tone je pa vendar odšel na Nemško. Dolgo ni bilo o njem nobenega glasú. Naposled je dobil stari Žigon od Toneta list, v katerem se je hvalil, da mu je dobro na Nemškem in da mu skoraj pošlje nekaj denarjev. — „Glejte, glejte, fant se bo popravil!“ — veselil se je stari Žigon, še bolj je bil pa vesel Toneta, ko mu je res poslal nekaj denarjev.

Bil je Tone kaki dve leti na Nemškem. Nekega dné je prišel zopet domov. A kako se je premenil! Le pogledajte ga, kako gosposko se véde govoreč s kmeti pod kostanjem! Kako ponosno vzdiguje glavo in pripoveduje obširno

Pomladi.

Pómlad vstala je v prirodi,
Topel diha ji pozdrav.
Duh me po samotah vodi,
Kakor nékdaj, duh senjav.

Hrepenenje mi prebuja
Vrt pomlájene zemljé:
Čustva le jeziku tuja,
Čustva srcu znana le.

Ali slutnja zlate sreče,
Ki obseva daljno stran,
Ali drag spomin me vleče
Vèn iz sobe — vèn na plan?

Zunaj v dihu naj pomladnjem
Duša hrepenenja mrè,
Dokler se na grmu zadnjem
Zadnja roža ne ospè!

Dokler zadnje pevke ptice
Preko gor, dolin in strug
V mrzli sapi perutnice
Ne ponesejo na jug!

Upaj — ali ne — doseči,
Kar je daleč kot nebó:
Blagor duši hrepeneči
Po nečém, kar je — lepó . . .

Anton Medved.

Sovražne sile.

(Zgodovinska slika. — Spisal dr. Jos. Gruden.)

(Dalje.)

II.

Skoro v sredi tedanjega Rima se je dvigal palatinski hrib, najstarejši del mesta, ob onem času pa tudi najimennitnejši. Odkar je bil „zlato hišo“ Neronovo vpepelil požar, stanovali so rimski cesarji zopet na tem po najstarejših sporočilih in zgodovinskih dogodkih posvečenem mestu. — Že Tit je bil pričel graditi velikansko palačo, ki naj bi bila stolica rimskih cesarjev. Domicijan je zgradbo nadaljeval in v njej nakopičil vse, kar je tedaj premogla zidarska in kiparska umetnost. Grška je poslala dragoceni marmor, Fenikija in Sirija najfinejšo tkanino in svilo, vrhovi Libanona dragoceni cedrov les; vse dežele so tekmoval, da ustvarijo vredno stanovanje imperatorjem sveta. — Po marmornih stopnicah si prišel na teraso, katero je omejevalo krasno stebrovje. To je bil portikus ali predvežje.

Ves dan je tu kar mrgolelo ljudij. Senatorji v rdeče obrobjenih togah, plavolasi Germani v bliščéči vojaški opravi in neštevilni roji domačih sužnjev so se gnetli v preddvoru cesarske palače. In lenušno proletarstvo — se je tu zbiralo dan za dnem, željno pričakujoč prilike, da si napolni lačne želodce z drobtinami, ki so padale z bogato obložene imperatorjeve mize.

Umetno okrašena vrata, pri katerih sta vedno stala dva vojaka, stražnika, vodila so v atrium, to staro svetišče rimske hiše. Sedaj je služilo le še gizdavosti in razkošju.

Na desno in levo od atrija so se vrstile velikanske sobane za zborovanje, pojedine, pa tudi sobe cesarjeve in njegovih dvornikov.

Mogočen vtisek je napravljalo prelepo poslopje posebno tedaj, ko ga je obsevalo solnce in so se njegovi žarki tisočero odbijali na ploščah srebrne strehe, na belem marmorju in zlatih okovih stebrovja.

Toda v tej lepi palači je vladala groza in kruto nasilstvo, zakaj imperator je bil Domicijan! — Živahno gibanje je bilo danes na tem kraju. Poslanci iz senata so prišli k cesarju zahvaljevat se za novosezidani amfiteater.

V veliki sobi je sedel Domicijan na sedežu, pregrnjenem s temnordečo svilo. — Bil je majhne postave, okroglega, tolstega obraza. Obleka mu je bila bogato nakičena z zlatim okrasjem, in celo na sandalih se je bliščalo dragoceno kamenje. Na glavi je imel cesarski diadem — ozek obroček iz zlata, okrašen s smaragdji in rubini.

Pred njim so stali senatorji s povešenimi glavami; iz vsega vedenja jim je bilo videti, kako si prizadevajo kazati hlapčevsko udanost. Neki ptujec je za republike imenoval senat zbor kraljev, sedaj je bil ta senat le zbor lakajev. Avrelijan, rimski patricij in konzul, mlad mož šibkega telesa in bledega obraza, na katerem je bilo znati znamenje razuzdanega življenja, kadil je slavo cesarju z lepo donečimi besedami.

V zvezde je koval njegovo radodarnost, primerjal ga večnim bogovom v Olimpu in

blagroval dan njegovega rojstva, ko je ta svetla zvezda vzšla rimskemu ljudstvu. Naposled je prebral sklep senatov, da se božanskemu Avgustu na novem foru postavi konjeniški kip. Mrzlo je gledal Domicijan s svojega sedeža na poslance, in videti je bilo, da ga ne ganejo besede govornikove. — Temno oko mu je begalo nemirno po obrazih, in sedaj pa sedaj se je prikazal zaničljiv smeh na ustnicah. Zna se, da je iz dna svoje duše zaničeval te klečplazce.

Niti besedice zahvale ni imel za Avrelijanov našopirjeni govor in senatov sklep. Temveč, ko je oni jenjal, začel je cesar počasi in zaspansko:

„Prišla nam je novica, da so se naselili v Rimu krivi preroki iz Judeje, privrženci onega Mesije, ki hoče pod svojo oblast spraviti ves svet. — Pri ponočnih shodih kujejo zarote zoper državo in mojo cesarsko stolico hočejo razrušiti.“

Vsklik čudenja je izpreletel za trenutek vrste senatorjev.

„Kdo bode tebi vzel oblast, dive Avguste?“ hitel je Avrelijan. „Ako se združijo vsi bogovi, kar jih je v večnem Olimpu, v mokrem Neptunovem kraljestvu in v črnem Hadu, ne mogli bi tega storiti.“

Pri teh prilizovalnih besedah se je poñosno ozrl na trumo svojih tovarišev; senatorji pa so mu glasno pritrdjevali.

„Furije čez nje!“

„Mogočni Cezar, udari naj jih tvoja roka!“ vpil je trebušni senator.

V divjem srdcu se je zasvetilo cesarju mračno oko in vzkliknil je:

„Pri večnem Jupitru! Zatrete hočem to ponočno golazen, da ne bo več sluha po njej. Patres conscripti! Sporočite senatu moj ukaz, naj izdá ostre zakone zoper upornike; konzuli naj podvojé čuječnost in zasledujejo njihova skrivališča.“

„In ako boš dobro opravljal svoj posel“, pristavi na pol obrnjen proti konzulu Avrelijanu, „nadejaj se moje cesarske milosti.“

Globoko se prikloni Avrelijan ob teh besedah pred imperatorjem in mu poljubi roko.

Na migljeje zapusté senatorji dvorano. Ostal je Domicijan sam. Že je hotel vstati in oditi tudi on, ko se približa iz ozadja njegov strežaj Štefan. Spusti se pred cesarjem na kolena in reče:

„Imperator, večno živeti naj ti dadó usmiljeni bogovi! Ako sem našel milost pred teboj, poslušaj glas svojega služabnika.“

„Kaj hočeš?“ pravi mu nevoljen Domicijan. „Vstani in govôri! Toda kratko, nedostaje mi časa.“

„Naj poginejo vsi tvoji sovražniki, mogočni Cezar“, začne Štefan, „toda varuj se jih. Njih moč je velika, njih zvitost hujša od kače.“

Domicijanu se zmračí čelo, in jezno reče: „Kaj pomenijo tvoje besede? Govôri jasneje!“

„Dolžnost me veže, da odkrijem skrivne spletke, četudi bridko rano vsekam tvojemu srcu“, pravi mu hinavsko judovski suženj, „krščanska svojat se je vgnezdila že v osrčju Rima in ima svoje privržence tudi v cesarski palači.“

„Kdo je tisti predrznež?“ zakliče Domicijan.

„Skrivni sovražnik tvoj, moj gospod in cesar, je konzular Tit Flavij Klement.“

Kakor bi ga zadela strela z jasnega neba, obstal je Domicijan in obledel kakor zid. Toda nakrat se mu zopet napnó žile na tolstem obrazu, in v divjem srdcu zakriči:

„Lažeš, ti judovski pes! Ali ne veš, da te imam v svojih pestéh in te lahko strem kakor črva, ker se drzneš sramotiti sorodnike cesarjeve?“

„Moje življenje je v tvojih rokah, Cezar Avguste“, odgovori mirno Štefan in skloni glavo, „toda sodi sam! Glej, kaj sem dobil v Klementovi sobi!“

Rekši, izroči cesarju znani križec. Domicijan ga vzame in radovedno ogleduje.

„Kaj pomenja to znamenje?“ vpraša potem.

„Križ časté kristjanje, ker je na njem umrl oni upornik zoper cesarjevo oblast sramotne smrti“, odgovori Štefan.

„In Klement je ta izdajalec?“ zakliče Domicijan. „Imel sem ga na sumu. Naj ga zadene plačilo izdajstva. Pokličí mi centurijona Sergija!“

Štefan hiti izpolnit cesarjevo povelje. Domicijan pa vstane in nemiren hodi po sobi. Ha! Ti dobri, ti pravični Klement! Mislil si me poslati za Titom, s pomočjo proletarstva me pahnuti s prestola. Kakor blisek te bode zadela moja roka, da se strmoglavíš v prepad črnega orka.“

Centurijon vstopi.

„Vzemi krdelo vojščakov“, ukaže Domicijan, „in zgrabi takoj konzula Klementa. Na Kapitolu pred Jupitrovim templom odsekajte mu glavo v svarilen vzgled vsem upornikom.“

„Ali slišiš?“ zakriči nad njim, ko zapazi strmenje centurijonovo, „zarotnik je zoper državo in umreti mora.“

„Naj se zgodi jednako vsem tvojim sovražnikom, nebeški Cezar“, odgovori centurijon, pozdravi vojaško in odide.

Drugi dan je padel konzul Flavij Klement pod mečem rabljevim. Začelo se je preganjanje svete cerkve, ki je zahtevalo neštevilnih žrtev.

III.

Nekaj let je minulo. Vsako izmed njih je s krvjo zapisano v svetovni povestnici. — Krščanske ideje so vedno bolj prodirale v rimski družbi in si pridobivale najplemenitejše duhove. Domicijan jim ni odprl srca, temveč jih je izkušal zatreti s kruto močjo. Toda padel je premagan, in za njim je divjal boj naprej. Trajalo je še več kakor dvesto let, da se je rimski cesar uklonil zmagovalnemu križu.

Blagovoljni bralec naj nam zopet sledi v cesarski grad na Palatin.

Soba, ki jo vidimo, pričuje o tedanji rimski gizdavosti in o brezmejnem razkošju. Ob marmornatih stenah stojé mize iz cedrovega lesa in počivalnice, pregrnjene z mehкими preprogami. Vmes pa so nastavljene visoke čaše iz ahata in oniksa z dragocenimi cveticami.

Mamljiv duh se dviga iz kadilnih ponev. Na počivalnici sloni cesarjeva soproga Domicija Longina. Oblečena je v dragoceno tuniko iz rumenega bisusa, katero pokriva modra štola, stanovsko oblačilo rimskih gospej. Na rokah se bliščé zlate zapestnice in na glavi dijadem — znamenje dostojanstva. Ako sodimo po zunanosti, je še v najlepših letih. Poteze obraza kažejo neko čutno lepoto, pa tudi lahkoživost. — V velikih črnih očeh se kaže notranji nemir, z rokami trga rob dragocene preproge. Vidi se, kakor bi nestrpnost koga pričakovala.

Služabnica se prikaže pri durih in reče:

„Konzul Avrelijan želi z vami govoriti, prevzvišena gospa.“

„Pripelji ga hitro noter, Sira; težko ga že pričakujem“, odgovori ji ta in naglo vstane. Kmalu nato vstopi Avrelijan in pozdravi cesarico z neko zaupno prijaznostjo, kakoršne ne bi pričakoval nihče med njima. Toda danes ni imela posluha za njegove dvorljive besede, temveč hlastno je vprašala:

„Kako je? Ali smem upati?“

„Ako so nam bogovi mili“, odgovori ta, „bo Rim rešen, predno jutri solnce vzide.“

„Večna Minerva“, vzklikne Longina in si z rokami zakrije obraz, „kako težko že čakam trenutka rešitve! — Smrtne sence v Plutonovem kraljestvu onkraj Stiksa imajo prijetnejše življenje nego jaz v tej ječi. — Vsak korak mi zasleduje ta grozoviti trinog; drži me zaprto kakor jetnico, dočim bi lahko uživala življenja sladkosti. — Maščevati se hočem nad njim za svoje uničeno življenje!“

Strastno je govorila te besede in vila bele roke.

„Tiho, prevzvišena gospa, da ne vzbudimo suma“, reče Avrelijan. „Tukaj imajo tudi stene ušesa. — Osoda vaša je tudi osoda vsega Rima.“

Vse se trese pred trinogom; morijam ni konca. Gotovo že ni najti niti muhe v cesarjevi sobi, ker pomoril jih je davno vse. Ha, ha! Ubogi Sabin je moral pasti, ker ga je klicar v pomoti klical za imperatorja namestu za konzula. Sedaj je pregnal celo vse filozofe iz Rima. — Samo mi, ki uživamo življenje, imamo milost v njegovih očeh. Ha, ha!“

„Naj mu je v pogubljenje njegova zaslepljenost“, odgovori cesarica, „od koder najmanj pričakuje, zadene ga smrtni udarec.“

„Z milostmi me kar obsiplje“, nadaljuje Avrelijan. „In kaj mi hoče še natvezti na vrat? Belo svojo stričnico mi ponuja za ženo.“

„Domitillo? Tisto revše, ki vedno v samoti žedi:“ — Ljubosumen pogled zadene Avrelijana.

„Ž njo me hoče osrečiti. In kaj naj počnem s to krepostno golobico, ki še živetí ne zna? Toda predno se zvrši njegova namera, prestriže mu Parka nit življenja.“

„Je-li vse dobro priskrbljeno? Večni bogovi, kaj, če izpodleti?“ vpraša boječe Longina.

„Ni se bati ničesar“, odgovori Avrelijan, „drugi bodo delali za nas, mi pa bomo uživali sadove, sladke sadove. Ha, ha!“

Smejé se pomenljivo pogleda Longino, ki se mu je istotako vablivo nasmehnila.

„Bojazljivci so ti senatorji in dvorniki, to je res“, nadaljeval je potem, „vsi bi se radi rešili trinoga, a nikdo si ni upal prevzeti krvavega dejanja. In če ga Domicijan divje pogleda s svojimi očmi in zarjove nad njim kakor grom, ne vem, ali bi ne padel meč iz rok tudi najpogumnejšemu. — Le jeden je bil junak dovolj, da se je sam ponudil: njegov strežaj.“

„Tisti judovski suženj, kateremu je celo prostost dal po smrti Klementovi?“

„Tisti je. On ima največ prilike, da pride v bližino cesarjevo, pa tudi najzanesljivejši je. Smehlja je bi ti zasadil nož v srce. — Ponujal sem mu obilo denarja, toda ponosno je zavrnil vsako plačilo.“

„Ako nam le ne bo neprilike delal po smrti Domicijanovi! In celo izmed te uporne judovske sodrge je“, pripomni Longina.

„Sedaj nam je rabno orodje, in potem — spravimo ga s poti. Pomočkov imamo dovolj, da se ga iznebimo. Tibere kalni valovi so že marsikoga zagnili. Ha, ha! Toda sedaj moram k cesarju. Nesem mu nov seznamek konskripcij. Upam, da jih ne bo več zvrševal.“

„Bogovi maščevanja naj nam pomagajo“, vzdihne Longina.

„Vprašal sem danes avgure. Znamenja so dobra, zatorej na svidenje v zlati prostosti, prevzvišena gospa!“

„In na cesarskem prestolu“, zavrne ga ta. Smejé se posloví se Avrelijan. (Konec.)

3. Kaj ste?

Kaj, zvezde, ste, recite — kaj?
 Ob mraku vaša luč zasije,
 Po bedni zemlji se prelije —
 Kaj ste, rad vedel bi tedaj!
 „Mé žarki božjega očesa
 Vsevidni smo, ko pride noč:
 Tja zremo, kjer se pno nebesa,
 V palače in pod krove koč,
 Kjer moli se, ko pôkoj pride,
 Kjer beden lega človek spat,
 Kjer dostikrat trpinu vzide
 V snu smrtnem dan na veke zlat!
 Mé žarki božjega očesa
 Vsevidni smo . . . Kaj zremo še?

Kakó bridkost srcé pretresa,
 Kakó ob žali človek mrè,
 Kakó boji noči se tihe
 Na postelji bolnik solzan,
 Ponesemo neštete vzdihe
 K Bogú v nebeški dom krasan.
 Kakó srcé se s srcem spaja,
 To zremo mé neštetokrat,
 Kakó zla moč v človeku vstaja,
 Da s silo gre nad brata brat.
 In zremo tudi časih grehe,
 Kakó izginja čut in sram,
 Kakó brez upa, brez utehe
 Morilec svoj je človek — sam!“

4. Plemstvo.

Kje je tvoje plemstvo, narod moj,
 Plemstvo, tvoja čast in pônos tvoj?
 Kje so vitezi, ki te branili
 In za prava tvoja se borili?

O, kakó je tekla naša kri!
 Mnogi tam junak slovenski spi . . .
 Zemljo ljubil je, boril se zanjo,
 Končno je k počitku legel vanjo.

Ti brez plemstva si, slovenski rod,
 Koča ti je grad, ti si gospod
 Oni zemlji, ki si zanjo svoje
 Sine zveste ti pošiljal v boje.

Ti si se poplemenitil sam,
 Dom junakov je tvoj tesni hram,
 V njem poštenje in resnica biva
 In ljubezen za domovje živa.

Tvoje plemstvo je ponos in čast,
 Srčnost in odločnost tvoja last,
 Grb tvoj je značaj in moštvo zdravo,
 Sam priboril si ime in slavo!

5. V svetišču.

Skozi okna solnce lije
 V božji hram svoj zlati žar,
 Ali lepši ogenj čuva
 Pozlačeni nam oltar.

Solnce bode ugasnilo,
 Božji hram razpade kdaj —
 Plamen pa resnice večne
 Svetil bode vekomaj.

Sovražne sile.

(Zgodovinska slika. — Spisal dr. Jos. Gruden.)

(Konec.)

IV.

V svoji dvorani je sedel Domicijan. Visoke stene so bile obložene s svetlikom, da se je zrcalil vsak giblje v njihovi gladini. Cesar jih je bil dal napraviti, ker je povsod slutil zaroto

in izdajstvo. — Krščanstvo se mu je zdelo kakor grozna erinija, ki mu je posegla z maščevalno roko v rodbino in ga pregnjala v lastni hiši.

Iz Palestine je ukazal pripeljati potomce onega Mesije, ki se je bil neki razglasil za velikega

kralja, da bi v korenini zatrl to golazen, ki si je hotela osvojiti gospodarstvo sveta.

Bili so trije sorodniki apostola Jude, ki so jih tirali sedaj pred cesarja. V težke verige uklepnjene so jih privêdli rimski vojaki. Jeden izmed njih je bil že v moških letih, druga dva sta bila še komaj mladeniča.

Molčé jih je meril Domicijan nekaj časa od nog do glave; naposled izpregovori zaničljivo:

„Kje imate svoje legije, vi, gospodarji sveta? Kdo vas bo sedaj varoval mojega srda?“

„Mogočni Cezar“, odgovori starejši v slabi latinščini, „s silo so nas odtrgali tvoji vojščaki domovju, kjer smo mirno živeli pod figovim drevesom in obdelovali svoje njive. Glej, žuljave roke ti pričajo, da krvavi boj ni naše opravilo. — Gospodstva sveta ne želimo, temveč zadovoljni smo, ako smemo mirno živeti pod tvojim mogočnim varstvom.“

Čudni pretendenti so bili ti ubožni Judje z žuljavimi rokami in v zamazani obleki! Tudi Domicijan je spoznal, da se mu od njih ni bati ničesar, zato se mu je zdelo nevredno kaznovati jih.

„Izpusti jih“, reče centurijonu, „naj mi gredó hitro izpred očíj. Rimski cesar ne zasleduje — beračev.“

Med zasmehovanjem in zbadljivimi opazkami vsega dvora so izpustili ujete Jude. Le Štefan je stal nem med drugimi in temno zrl pred se.

Ko so odpeljali jetnike, zapovedal je Domicijan strežaju: „Pokličí Domitillo! Naj pride takoj semkaj, ker imam važne reči govoriti z njo.“

Rekši vstane in začne zamišljeno hoditi po sobi gori in doli.

Čutil se je osamljenega na cesarskem prestolu; vedel je, da so mu vsi pokorni le iz strahú in da nima udanih podložnikov.

Avrelijanova zaroka z Domitillo naj bi bila nova močna zaslomba. Zato je dal poklicati stričnico, da ji razodene svoje namere.

Domitilla vstopi in prijazno pozdravi cesarja.

„Tukaj sem, dragi stric, ker mi je Štefan sporočil tvoj poziv.“

„Sedi semkaj, Domitilla“, pravi ji cesar mehko in se nasloni na počivalnico; „klical sem te, ker se imam o važnih rečeh pomeniti s teboj.“

Deklica ga je radovedno pogledala, potem molčé poveseila oči.

„Dorastla si že, dorastla“, začne čez nekaj trenutkov. „Ali že kaj misliš na možitev? Ha, ha! Ves Rim se ozira za teboj in snubači iz najimenitnejših rodbin povprašujejo po tebi.“

„Ni mi mari možitev“, odgovori Domitilla, „zadovoljna sem s svojo prostostjo. Tiste priliznjene besede rimskih veseljakov pa se mi studijo v dno duše.“

„Poznam tvojo ostro sodbo, poznam“, reče Domicijan dobrovoljno, „toda kaj hočeš, otrok moj? Omožiti se vendar moraš jedenkrat. Ali boš vedno samotarila kakor nedostopna Minerva, dočim si lahko pridobiš kraljevega bleska, ako vzameš moža, ki se spodobi tvojemu visokemu rodu? Le poslušaj me, da ti razložim, kaj namerjam“, nadaljeval je po kratkem premolku. „Pri vladarstvu potrebujem pomočnika. Zlasti na vshodu mi je treba zvestega poveljnika, ki bo varoval meje cesarstva napadov divjih Partov in krotil uporne azijske rodove. Avrelijan mi je zvest; njega pošljem na vshod. Povzdigniti ga hočem za sovladarja. In glej, njemu sem namenil tebe. Sreča bo za-te, sreča zanj. Kaj praviš k temu, golobica moja?“

Smehljaj zadovoljnosti se mu je razlil po temnem obrazu in radovedno je uprl oči v blede deklico.

Toda Domitilla je nemo zrla preko stebrovja v daljavo, kjer je večerno solnce zlatilo krove rimskih palač.

Videlo se je, da je kar nič ne ganejo cesarjeve besede.

„Cesarske krone si ne želim“, odgovori resno, „ker znam, da je trnjeva, najmanj ob strani soproga, ki mi je tako nejeđnak po srcu in duhu.“

„Avrelijan te bo nosil na rokah. Kako bi se upal žaliti te le z najmanjšo besedico?“ reče Domicijan.

„Tudi sem svoje srce že oddala drugemu ženinu“, nada'jevala je Domitilla, „kateremu hočem zvesta ostati do zadnjega izdihljeja. S čisto ljubeznijo me je objel in mi pripravil nevernljiv venec.“

Z ognjem je govorila te besede krščanska devica in oči so ji žarele od nebeškega navdušenja.

Domicijanu pa se je srd vzbudil v srcu, objel ga je mračen duh; obraz mu je bil trd.

„Kdo se je znal vtihotapiti v srce cesarjeve stričnice?“ vprašal je porogljivo, „kdo je tisti, da zaradi njega odbijaš cesarski prestol, ki ti ga ponuja moja milost?“

„Nikdo izmed posvetnih mogotcev, nikdo izmed rimskih mladeničev“, odgovorila mu je deklica, „temveč oni, katerega ti v svoji zaslepljenosti zasleduješ, ker ga imaš za nevarnega tekmeča. In vendar njegovo kraljestvo ni od tega sveta, temveč kraljestvo duš in src.“

Domicijan je gledal divje v krotko deklico; osupel je bil tako, da ni mogel izpregovoriti nobene besede.

„Da“, povzela je zopet živo Domitilla, „dolgo sem že gledala s krvavim srcem tvoj ljuti boj zoper nebeške sile, od katerih meniš da preti nevarnost tvojemu prestolu. Največji

sovražnik si ti sam sebi, je tvoje od strastij razdejano in razmučeno srce, katero trdovratno zapiraš jedini resnici. Resnica bo zmagala, ker je večna, prava vera bo kraljevala tudi v Rimu, četudi bo kri njegovih spoznovalcev namakala rimska tla.“

Dvignila se je s sedeža in stala pred cesarjem v deviškem ponosu kakor prerokinja, polna poguma in svete navdušenosti.

Domicijan izprva ni vedel prav, kaj pomenjajo njene besede. Toda ob poslednjih stavkih se mu je strašno zdanilo.

„In ti — ti si tudi —“, zmanjkalo mu je glasú. Vstal je, krčevito stiskal pesti in gledal jo debelo v obraz, kakor da jo hoče prebosti z očmi.

„Le izgovori besedo“, reče mirno Domitilla, „pred katero se treseš v svoji zaslepljenosti! Kristijana sem in zaročena z deviškim ženinom, od katerega me ne odtrga nobena sila.“

Domicijan je omahnil na stol; vsa kri mu je izginila z obličja. Nekaj trenutkov je obsedel kakor okamenel. „Tudi ti, tudi ti?“ izreče naposled zamolklo. — „Pa to ne more biti. Domitilla, reci, da ni res“, in glas mu je postal proseč, „reci, da govoriš v zmoti! Glej, polovico svojega cesarstva ti dam, vse ti dam, le ne omajaj mi ljubezni do tebe, katero sem nosil v srcu, saj tebe sem spoštoval jedino, jedino na svetu.“

„Ne sodi napačno“, odgovori mu ta, „ne išči sovražnikov, kjer jih ni. Ukloni se krščanski veri, posveti svojo moč boljši stvari, kakor si doslej. Daj mir svojemu cesarstvu, daj pa tudi pravo vero narodom, ki tavajo še v temi zmote in pregeh. Tukaj najdeš slavo in čast. Kakor Tita, imenovali te bodo veselje človeštva rešeni narodi. Ob enem najdeš tudi mir in srečo v svojem srcu.“

Besede, ki so ga spominjale blagega Tita, raznetile so vse zle duhove v srcu Domicijanovem. Divje plane kvišku in zakriči:

„Dosti! Še bivajo večni bogovi, ki bodo zatrli vse odpadnike. Ha! Kačo sem redil na svojih prsih, da me ugrizne s strupenim zobom. Umoril bi te lahko s svojo roko, da se osvetim nad tvojo nezvestobo. Pa živeti moraš in življenje ti bo hujše kakor smrt. — V prognanstvu, v temni ječi naj ti ginejo žalostni dnevi, katerih vsak naj te spominja črnega izdajstva!“

„Proč izpred mojega obličja!“ zakliče, ko mu je hotela Domitilla zopet odgovoriti. „Sergij in Livij, zgrabita jo in peljita v ječo.“

Ni se branila pogumna devica, ko sta jo vojaka tirala s seboj. Mirno in ponosno je šla ž njima. A pri izhodu je še jedenkrat obrnila pogled na Domicijana: v tem pogledu je bilo videti odpuščanje.

V sobi je ostal sam imperator. Večer se je bil že naredil in v polmraku so se tajnostno svetlikale stene v dvorani.

Glavo je imel povešeno na prsi in težko je sopol.

„In sedaj še ta“, govoril je sam s seboj, „ki je bila jedini svetli žarek v mojem temnem življenju. — Kruto se maščujete, neusmiljeni bogovi! Ha! Kaj se mi tako porogljivo smeješ, Tit? Moral si umreti, pasti od lastnega brata, ker za dva ni bilo prostora na prestolu. In sedaj mi drug za drugim seka rane, ki so bridkejšje, kakor jih seka krvavi meč. — Hu, kako to boli in peče!“

„In kaj je to, krščanstvo?“ vzklikne glasno, „ta sovražna sila, ki se me nevidno prijemlje kakor maščevalna erinija s stoterimi rokami? — Kje ima ta zmaj svoje srce, da mu porinem vanj svoj meč? Ako bi imela ta krščanska svojat skupaj jedno glavo, s svojo roko bi jo hotel odsekati. — Krvi je teklo še premalo, gorke krvi. V njej hočem oprati grdo izdajstvo. — Še sem imperator“, vzklikne divje in plane po koncu, „še sem zapovednik vesoljnega sveta in nobena sila me ne spravi s prestola. — He! Štefan, Sergij, Livij, semkaj! — Kje vas drže peklenske pošasti?“

Pri vratih se prikaže truma dvornikov. Na čelu jim je bil Štefan, cesarjev strežaj. A to ni bila več truma pokornih slug, temveč pijana, uporna druhal.

„Odsekajte glavo oni izdajci, da bo čim preje pokončana ta sovražna zalega“, zakliče nad njimi, „Longino pa vrzite v ječo, ker jo imam na sumu, da snuje zaroto.“

„Hitro, kaj se obotavljaš?“ zavpije nad Štefanom, ko se ta ne gane, „jaz zapovedujem, jaz, imperator!“ Toda oni se ni premaknil z mesta, temveč z zaničljivim smehom ga meril od nog do glave. — Iz trume dvornikov pa se zasliši glasno mrmanje in vzkliki:

„Proč s trinogom!“

„Jupitrov blisk naj mu razbije črepinjo!“

„Pogrezne naj se v črni Had!“

„Pri Orku! Kaj to pomenja?“ zakliče Domicijan.

„To pomenja“, odgovori mu Štefan trdo, „da je prišel dan osvete. Kakor Kronos si požrl svoje lastne otroke. Sedaj umri še ti, zadnji plod Flavijeve zalege.“

Bodalce se zasveti v njegovi roki in se zasadi Domicijanu globoko v prsi. Pijana druhal pa se divje zakrohoče.

Kakor blisek se je razširila drugi dan po mestu novica, da je padel Domicijan pod bodalom zarotnikov. Senat je takoj oklical starega Nervo za cesarja; vse pa, kar je spominjalo na trinoga, dal je odpraviti.

Tako je žalostno končal Flavijev rod; vendar šteje sveta cerkev med njim svoje mučenike. — Čez nekaj dni je vrgla Tibera v južnem delu mesta blizu kapénskih vrat na prod mrtvo truplo mladeničevo. Rana mu je zijala v prsih. Četa radovednih pohajkovalcev se je zbirala okoli njega in ugibala vzrok njegove smrti. — Pozneje je prihitel starec s sivo brado. Sklonil

se je k mrtvecu in mu gledal dolgo v obraz; poljubljal mu mrzlo čelo in blede ustnice in ga klical z najmilejšimi imeni. Nato ga je skrbno zavil v plašč in dvignil na svojo ramo kakor nežno dete. Sključen pod težkim bremenom je hitel po cesti v bližnjo hišo. Med tem pa je mrmral v tujem jeziku skrivnostne besede, o katerih nisi vedel, so li blagoslov ali — kletev.

Ob Balkanu.

(Spomini iz Bolgarije. — Spisal Jos. Repina.)

(Dalje.)

Mesto P l o v d i v (Filippopel, Filibé) leži ob bregovih Marice in šteje 45.000 prebivalcev razne vere in narodnosti. Petina je katoličanov. Ustanovil je mesto kralj Filip makedonski l. 356. pr. Kr. Že od nekdaj je cvetlo vsled razvite kupčije, katera se pa vzlasti razširja, odkar teče mimo železnica.

Kakor predlanskim v Ljubljani, tako je tu leta 1818. razsajal hud potres in osemindvajset let pozneje je velikanski požar vpepelil velik del mesta.

Dospévšima proti večeru v mesto nama je bila prva skrb, poiskati gostilno, kjer bi mogla dobiti dobro in snažno prenočišče.

V ta namen sem se obrnil na capina, ki je lenaril ob voglu ulice; čakal je kakor na muhe prežeči pajek ugodnega trenutka, ki mu prinese dobrega plena v usta.

Doznávši mojo željo me je izprva nezaupno motril z očmi, češ, od tega zapraščenega človečeta se pač ni nadejati bakšiša; potem se je pa vendar premislil, vstal in jo krenil navzgor po ulici, ne mené se, ali mu slediva, ali ne.

Koncu ulice se je ustavil, pokazal s prstom na večje poslopje, stoječe na malem trgu, in stegnil odprto roko proti meni, v katero sem izpustil mal denar. Čeravno sem mu dal več nego je zaslužil, vendar se niti zahvalil ni, ampak nemo se naslonil ob zid bližnje hiše, da prične iznova svoj obrt.

Midva pa sva zavila na dvorišče omenjenega poslopja, katero je svedočilo, da je to gostilna, katero dobro obiskujejo, zakaj tu je stalo polno izvoščekov, postreščekov, težakov in drugih enakih ljudij. Zlasti pred vhodom je stala gosta gruča. Med tem ko je opravljal Ilija konja, napolil sem se jaz v gostilnično poslopje in prišel mimo omenjene gruče. Sredi nje je stala oseba, katera je obrnila nase mojo pozornost. Bil je mladenič v gosposki obleki, star jedva petindvajset let, vitke postave, zanimivih potez in

živih očij. Pod nosom so mu klile kratke brčice. V rokah je držal malo knjigo, nestrpno prebiraje list za listom, in pod pazduho in med koleni je tiščal še druge knjige. Sedaj je zaprl knjigo, pogledal po okolo stoječih in počasi izrekel besede:

„Dobró — konj — kupiti — ; koj — imeti?“

Ahá, hotel je kupiti konja in povpraševal prebrisane Turke in Bolgarje. A ti ga nikakor niso razumeli, to jim je bilo previsoko, ampak le debelo so ga gledali; odgovoril mu ni nihče. Ponavljal je še jedenkrat svoje vprašanje, — zopet zamán.

„Ta gospod želí kupiti konja“, pojasnil sem jim jaz.

Sedaj so vedeli, zakaj se prav za prav gre, in v hipu jih je kričalo petdeset:

„Ja go imam! Kolko mi platiš?“ A on se ni več zmenil zanje, ampak pristopivši k meni me ogovori v nemškem jeziku:

„Razumete nemški?“

„Da.“

„Vi ste ptujec?“

„Da.“

„Od kod?“

„Iz Avstrije.“

„Čeh?“

„Ne. Zakaj?“

„Ker v tej nesrečni deželi sem naletel izmed Avstrijcev doslej na same Čehé.“

„In vi?“

„Francoz: Jules d'Albij. Kam potujete?“

„V Carigrad.“

„Jaz istotako. Potujeva lahko skupno.“

„Lahko.“

„Ali ste sami?“

„Bolgar me spremlja, moj sluga in prijatelj ob jednom.“

„Lepo. Jaz pa potujem s Španjolom, ki govori nemški; drugače bi se ne mogla razumeti, ker on ne zna francoski, jaz pa španski ne. Jako ljubezniv človek; seznanila sva se v Belemgradu. Če hočete, greva takoj k njemu.“